

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1908. Leto XXV.

Obseg: Določanje tolščobe v mleku po dr. Gerberjevem načinu. — Vlačljivost vina. — Rastlina in njeno življenje. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Določanje tolščobe v mleku po dr. Gerberjevem načinu.

9. Kako se tolščoba določa s kisliniskim tolščemerom.

1. Predvsem se uredi priprava za segrevanje mlečnih zmesi v tolščemerih, in sicer se voda v njej segreje na 60—70° C. Če delamo z vrteli, ki se kurijo, se pa ta segrejejo po predpisu.

2. V tolščemer se odmeri **natančno in le po naslednjem redu:**

10 cm³ žveplove kisline,

11 „ mleka in

1 „ amilovega alkohola.

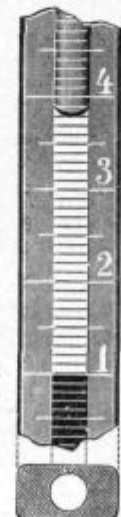
Odmerjena žveplova kislina se spušča tako v tolščemer, ki se nekoliko nagnjen drži, da se vrat tolščemera ne zmoči, ali vsaj ne veliko.

Mleko, ki pride za kislino v tolščemer, se počasi izpušča iz pipete na kislino, in sicer tako, da se konica pipete nasloni notraj v tolščemeru na njegovo izbuhnjeno steno. Nikakor se ne sme mleko v kislino spihati ali pustiti, da bi mleko kapalo na kislino, drugače se ti tekočini prežgodaj zmešata in segrejeta. Na mleko se slednjič vlije amilov alkohol.

Kislina, mleko in alkohol ostanejo v tem redu v tolščemeru nezmešani, v čistih plasteh, ostro ločeni drug od drugega. Če se iz kterejakoli vzroka mora preiskovalec od dela odstraniti, mora, ko se vrne, takoj spoznati, ali je bil vsak posamezen tolščemer pravilno napolnjen.

Podoba 89.

Pod. 90.

3. Posamezne napolnjene tolščemere je prav dobro zamašiti z nerazpokanimi kavčukovimi zamaški ter jih je hitro in krepko stresati, dokler se mleko v kislini ob tvorjenju znatne toplote in temnorjave barve ne raztopi brez kosmov. Ko je mleko raztopljeno, te tolščemer še parkrat semtertja zaguga, da se vsa tekočina dobro premeša. Za stresanje večje množine tolščemerov hkrati služijo tresalna stojala, ki so nam že znana. Pri stresanju se tvori, kakor je bilo gori povedano, znatna toplota; in če ima kdo občutljivo roko, naj zavije tolščemer v ruto, ali naj natakne primerne rokavice, da ga tolščemer ne bo pekel.

Če se tolščemer ne stresa hitro, se lahko pripeti, da postane tolščobna plast svetlorjava ali vijoličaste barve. Tudi se pri tem naredi pod tolščobno plastjo neka tenka plast, kar otežuje natančno merjenje tolščobe.

Če se tolščemer preprosto z roko stresa, ga je vedno tako držati, da konec z zamaškom ni obrnjen proti sebi ali proti kaki drugi osebi, drugače se lahko pripeti kaka poškodba z žveplovo kislino, ki vunkaj brizga, če se je slučajno slabo pritrjen zamašek omajal.

Če se še vroči tolščemeri ne denejo takoj v vrtelo za izganjanje tolščobe, ali če se ne rabi vrtelo, ki se da kuriti, potem je tolščemere pred izganjanjem v pripravi za segrevanje neposredno pred izganjanjem segreti na 60—70° C. To segrevanje napolnjenih tolščemerov ne sme trajati čez 15 minut, drugače se naredi črnkasta oborina pod tolščobno plastjo.

4. Preden pridejo tolščemeri v vrtelo, naj bodo

tako napolnjeni, da je površje tekočine v hližini znamke O, kar se uravna z zadosti globoko potisnjenimi zamaški.

Kadar je vse tako v redu, se tolščemeri vložijo v vrtelo v kovinske puše, in sicer z zamašenim koncem proti robu vrtela. Zaradi ravnotežja je vselej dva tolščemera vložiti drugega proti drugemu in je potem na vrtelo trdno z vijakom pritrditi pokrov. Če tolščemeri niso enakomerno v vrtelu porazdeljeni, potem vrtelo ne teče enakomerno, ropota in se ziblje, vsled česar vrtelo trpi, se hitro obrabi in je moteno osredotočenje vse priprave.

Ko so tolščemeri pravilno vloženi, se vrtelo nažene in naj teče **3 minute dolgo**, in sicer naj se zavrti **700—800 krat v minuti**. Če se držimo tega časa in te hitrosti, potem se tolščoba izloči v lepi plasti in se more na tolščemeru njena množina na merilni cevi takoj določiti v odstotkih.

Kadar se tolščoba ni lepo in ostro odločila, kar se pripeti, če se je premalo časa in prepočasi izganjala, je tolščemere zopet nekaj minut segrevati in jih je vnovič dejati v vrtelo.

10. Kako se tolščoba določa s solnim tolščemerom.

Tolščoba v mleku se s solnim tolščemerom precej enako določa kakor s kislinskim tolščemerom. Ta novi dr. Gerberjev način ima naslednje prednosti:

1. Služijo enake priprave kakor pri delu s kislinskim tolščemerom.
2. Delo je okrajšano.
3. Delo je prijetnejše in bolj priročno te se potrebuje le 45°C toplote.
4. Beljakovine se popolnoma raztope.
5. Posamezne plasti se izredno ostro ločijo druga od druge.
6. Določanje tolščobe je zanesljivo.
7. Vse potrebne kemijske snovi so take, da se smejo po pošti prevažati.
8. Tolščemeri se lažje snažijo.

Za določanje tolščobe s solnim tolščemerom je pripraviti raztopino zmesi iz raznih soli, ki jo dr. Gerber „sal“ imenuje. Ta solna zmes se dobi v prah zmleta v dobro zaprtih steklenicah. Solna zmes se raztopi v navadni čisti vodi, ki jo je vzeti predpisano množino, v kaki porcelanasti, stekleni ali podobni posodi, ki ima rillec za iztakanje. Nekaj predpisane vode naj se prihrani za izplaknjenje posode, kjer je bila solna zmes hranjena, da se ne poizgube zmleti ostanki, ki se morda še drže posode. Ko se je solna zmes raztopila in jo hočemo precej rabiti, jo moramo poprej precediti, ker je nekoliko kalna; če je pa ne mislimo takoj rabiti in se hočemo ogniti precejanju, tedaj je pa raztopino pustiti 12 ur, da se ustopi in se potem čista raztopina previdno odlije z neznatne oborine, ki se je usedla na dno.

Delo s solnim tolščemerom se takole vrši:

Tolščemer se napolni po predpisih, ki veljajo za kislinski tolščemer, natančno po temle redu:

1. z 11 cm³ solne raztopine,
2. „ 0,6 „ butila in
3. „ 10 „ mleka.

Vse te tekočine naj bodo 15°C gorke!

Napolnjen tolščemer se zamaši s suhim kavčukovim zamaškom, ki se tako daleč v tolščemer potisne, da tekočina sega do gornje tretjine merilne cevi.

Pravilno napolnjen in zamašen tolščemer se potem dobro stresa (zamašek gor obrnjen) in se med tresenjem trikrat okol obrne, pri čemer je predvsem paziti, da vselej pride pred nadaljevanjem tresenja tekočina popolnoma do dna, t. j. da popolnoma steče v merilno cev.

Tako pretreseni tolščemeri pridejo v pripravo za segrevanje, kjer se 3 minute grejejo v 45°C gorki vodi, potem se še malo časa pretresajo in dvakrat do trikrat okol obrnejo, da se tekočina zanesljivo dobro zmeša.

Nato se tolščoba v vrtelu 2—3 minute s tako hitrostjo izganja, da se vrtelo 800—1000 krat v minuti zavrti, tolščemeri se za kratek čas zopet postavijo v 45°C gorko vodo in slednjič se ne merilni cevi hitro določi množina tolščobe v odstotkih.

11. Merjenje tolščobe v tolščemerovi merilni cevi

Pravilno merjenje tolščobe v tolščemerovi merilni cevi je zelo važno, če naj bo določanje tolščobe res zanesljivo.

Po izganjanju v vrtelu je izločena tolščoba v tolščemeru, in sicer v njegovi merilni cevi, ostro spodaj ločena in se more njena množina v odstotkih s pomočjo začrtanega merila naravnost določiti.

Pri določanju tolščobe v kislinskem tolščemeru bodi poskušnja 60—70°C, najbolje 65°C gorka, ker je merilo na to toplino uravnano. Zato je kislinske tolščemere pred določitvijo tolščobe segreti v vodi na 65°C, in sicer tako, da je tolščoba v merilni cevi tudi pokrita z gorko vodo. Solni tolščemeri se morajo pa segreti na 45°C, kakor je gori popisano.

Kadar je tolščemer, oziroma merilna cev, dovolj gorka, se tolščemer vzame v roko kakor kaže pod. 89. in se drži proti luči v višini oči.

Kolikor razdelnih črt ali stopenj tolščoba v merilni cevi po dolžini zavzema, toliko desetink utežnih odstotkov tolščobe ima preskušano mleko, n. pr. 35 stopenj ali 3,5% tolščobe.

S kavčukovim zamaškom, ki ga manj ali bolj globoko potisnemo v tolščemerov vrat, se mora čista tolščoba v merilni cevi tako naravnati, da njena spodnja, ostro ločena plast ravno sega do kake glavne razdelne črte, na merilu, ki značijo cele odstotke, vsled česar je olajšana določitev tolščobe v merilni cevi.

Gornja ploskev izločena tolščobe ni vodoravna, ampak je vdrtá, kakor je razvidno iz podobe 90. Na to dejstvo se je pri merjenju vsekako ozirati. Kakor je iz te pridejane podobe razvidno, je najnižja znamka ravno pod krivino, t. j. pri 38. razdelni črti, in najvišja pri 39.

Pri neposnetem mleku velja tista najnižja črta, kamor sega površje vdrté ploskve, pri posnetem mleku in pri pinjencu je pa vzeti sredino, torej naj podobi 90. 38½, kar pomeni 3,85% odstotkov tolščobe.

a) Zgled za merjenje tolščobe v neposnetem mleku:

Spodnji del izločene tolščobe v merilni cevi stoji natančno na znamki 50,0
Vdrtá ploskev je natanko med znamkama 9 in 10, toraj je sredina 9,5
Dolžina tolščobe v merilni cevi zavzema prostor med znamkama 50 in 9½, torej je dolga . . . 40,5, kar znači, da ima mleko 4,05% tolščobe.

b) Zgled za merjenje tolščobe v posnetem mleku:

Spodnji del izločene tolščobe v merilni cevi stoji natančno na znamki	10.00
Sredina vdrtne ploskve stoji za $\frac{1}{4}$ pod znamko 8, torej	8.25
Dolžina tolščobe v merilni cevi zavzema prostor med znamkama 10 in 8.25, torej je dolga	1.75

kar znači, da ima posneto mleko 0.175% tolščobe v sebi.

Dolžina tolščobe v merilni cevi se mora vselej dvakrat zaporedoma meriti, in je paziti, ali je zamašek tako dobro pritrjen, da se na znamko uravnana tolščoba ne premika, drugače je takoj razlike za 0.05 do 0.1%. Če se dvakratno merjenje ne vjema, potem je tolščemer zopet vložiti za malo časa v segrevalno pripravo in je dolžino vnovič meriti.

Zračni mehurčki, ki se semtertja, pa redkokdaj pokažejo na površju, se lahko odstranijo s potrkovanjem, s segrevanjem v vodi ali s ponovljenim izganjanjem v vrletu.

Črnkasta oborina pod tolščobno plastjo se navadno odpravi s ponovljenim stresanjem in izganjanjem v vrletu.

Vlačljivost vina.

Pogostoma se zlasti letos na Dolenjskem dogaja, da postane mlado vino sluznato, najprej kakor olje, pozneje tudi lahko kakor žolica gosto. Pri tem je mastnega, medlega, ne ravno prijetnega okusa, dasi drugače ne izgubi svojega vinskega duha.

Naši vinogradniki pravijo, da je vino „volno“, strokovnjaki pa imenujemo to bolezen vina vlačljivost, ker se vino, zlasti če iz pipe teče ali pa če se preliwa, nekako vleče in ne teče gladko.

Vlačljiva postanejo najrajša nizka, bela, mlada vina, bolj redko črna vina. Vlačljiv postane pa tudi lahko mošt, posebno če ne mara kipeti, zelo rad pa tudi sadni mošt, zlasti jabolčnik. Vzrok vlačljivosti so razne glivice, oziroma bakterije, ki spreminjajo sladkor, ki se v takih vinih nahaja, v neko sluznato tvarino (manit, dekstran, itd.) in v majhni meri tudi v ogljikovo kislino.

Te glivice prihajajo v mošt že z grozdom, zlasti z nezdravim ali pa gnilim grozdom.

Če s pravilnim ravnanjem ne skrbimo za to, da sladkor v moštu popolnoma in gladko pokipi, se kipenje ustavi in od ostankov sladkorja v vinu se redijo omejene glivice ter povzročajo, da vino postane sluznato, vlačljivo.

Skrbeti je torej za snago pri trgatvi, zlasti za to, da se gnilo in nezdravo grozdje odbira; dalje je gledati na to, da je v kleti zadosti toplo ($14-17^{\circ}\text{R}$), da mošt hitro in gladko pokipi.

Ker se je opazilo, da vina, ki imajo v sebi večjo množino čreslovine, ki so torej bolj trda, trpka (n. pr. črnina), ne postanejo tako lahko vlačljiva, se priporoča nizka vina, oziroma nizke, bolj vodene mošte, pustiti 24-48 ur, da na tropah kipe, pri čemer je pa seveda zopet treba paziti na to, da se trop ne segreje in da se v moštu ne zaredi cik.

Močna vina, ki imajo 10-11 prostorninskih odstotkov alkohola v sebi (v 100 l vina 10-11 l alkohola), ne postanejo vlačljiva. Zato je treba grozdje pustiti, da prav dozori, kajti čim bolj bo zrelo in sladko, tem močnejše in stanovitnejše vino bo dalo.

Ravno letos se oni vinogradniki, ki so prezgodaj trgali, najbolj pritožujejo, da postajajo njih bolj vodena vina vlačljiva.

Vlačljivost ni ravno nevarna bolezen vina in se da s pravilnim ravnanjem lahko ozdraviti.

Predvsem je gledati na to, da zvemo, ali ima tako vino še večjo množino sladkorja v sebi ali ne. Če tega ne poznamo po okusu, je treba vzeti nekaj vina (1-2 l) iz soda, ga večkrat dobro preliti in premešati ter postaviti iz mrzle kleti v gorko sobo, kjer bo kmalu začelo kipeti. Če se to zgodi, je to dokaz, da ima vino še precej sladkorja v sebi, ki ga je treba s kipenjem odpraviti. Vino se iz soda stoji v kad, in pri tem se dobro preliwa in z metlico pretepa, vsled česar že deloma izgubi svojo sluznatost in postane bolj redko kakor je bilo v sodu, torej bolj normalno. Nato se vino pretoči iz kadi zopet v sod in se postavi na bolj gorak kraj, ali se pa v kleti zakuri, da se klet segreje. Zelo priporočljivo je, spraviti tudi vino samo v sodu na pravilno kipelno toplino (14°R) stem, da ga nekaj iz soda vun vzamemo, v piskru na ognju segrejemo in potem nazaj v sod vlijemo. Dodatek čistih drož (gl. spis „Čiste drože in njih raba v kletarstvu“ v 23. številki „Kmetovalca“ iz l. 1906.) se jako priporoča.

Če je vino zelo nizko, se mu pri tej priliki in po novi vinski postavi z dovoljenjem okrajnega glavarstva dodene na vsak hektoliter (100 l) 2-3 kg poprej v vrelem vinu ali moštu raztopljenega pesnega (navadnega) sladkorja.

Po končanem kipenju se vino kmalu pretoči v zažveplan sod in se mu, če je treba, dodene pri tem kakih 10-20 g tanina (na 100 l).

Z vinom, ki je vlačljivo in nima v sebi večje množine sladkorja, se ravna na naslednji način.

Vino se iz soda pretoči v kad in se pri tem dobro preliwa, meša in z metlico pretepa. Pri tej priliki se mu dodene na vsakih 100 l 10-20 g v vinu ali v finem špiritu raztopljenega tanina (čreslovine). Kdor nima tanina, lahko vzame nekaj svežih ali pa dobro posušenih grozdnih pešek (na vsak hl vina malo peščico), jih stolče, polije s kozarcem finega špirita in večkrat dobro premeša, pozneje pa tekočino odcedi in naliže v vino. Če je vino zelo šibko, se mu na vsak hektoliter dodene tudi 1 l finega špirita (več se ga po novi vinski postavi ne sme vzeti), ali se pa pomeša s kakim močnim, n. pr. dalmatinskim vinom, kar je seveda bolje.

Nato se vino pretoči v dobro zažveplan sod (na 6-8 hl žveplen trak, ena šnita), sod se do vrha zalije in zamaši.

Čez kakih 8-14 dni se vino lahko precedi ali čisti in potem zopet pretoči v zmerno zažveplan sod (1 trak na 12-16 hl).

Tako vino potem ostane čisto in stanovitno.

Bohuslav Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko, v Rudolfovem.

Rastlina in njeno življenje.

II. Sestavni deli rastline.

Iz kakšnih snovi je rastlina?

Preden govorimo o rastlinski hrani, moramo določiti, iz česa rastlina obstoji. Kemija nas o tem pouči. Da spoznamo sestavo rastline, jo sežgemo; pri tem nas

najprej preseneči silno majhen kupček pepela. Pepel obstoji iz neizgorljivih snovi, ki jih imenujemo rudninske ali tudi neorganske snovi. Pri sežiganju smrekovega lesa ostane $\frac{3}{4}\%$ pepela, pri pšenični slami $5\frac{1}{2}\%$ in pri krompirjevcu $18\frac{1}{2}\%$ pepela.

Rastlina torej obstoji iz rudninskih, t. j. neizgorljivih in iz organskih t. j. izgorljivih snovi.

Organske ali izgorljive snovi obstoje le iz malo prvin, t. j. iz ogljika, vodika, kisika in dušika. Kako so te prvine spojene, je odvisna velika različenost rastlin.

Ker je dušik izredne važnosti za oceno rastlinskih snovi glede prehranitve rastlin, živali in ljudi, zato organske snovi še posebej delimo v nedušičnate in dušičnate.

Nedušičnate rastlinske snovi.

Lesna vlaknina (celuloza). Lesna vlaknina je vnanja plast stanice; pri mladih rastlinah je še nežna in mehka, pozneje je trša in oleseni, kakor n. pr. pri grmovju in drevju. Večji del slame in sena tvori lesna vlaknina. Čim dlje odlašamo s košnjo na travniku, tem trše so stanice in tem slabše prebavna je lesna vlaknina v senu. Lesna vlaknina v vodi ni raztopna, pač se pa lahko vode napije in se napne.

Škrob ali škrobova moka se nahaja v vsaki rastlini; stanični sok ima v sebi škrobova zrna. Veliko škroba ima krompirjevo gomolje, žitno in sočivno zrnje. V žitnem zrnju je do polovice škroba, v krompirju pa največ četrtina. Škrob je sestavljen iz belih zrn, se v mrzli vodi ne topi, v vroči vodi se pa škrob močno napne in tvori zelo redilni klij.

Cuker. Rastlina ima v koreninah, v štiblah in v plodovih sladke snovi, ki so v rastlinskem soku raztopljene. Pri zorenju sadja (jabolk) se pretvarja škrob v cukr, ravnotako pri zmrzovanju krompirja in repe, ki imata potem sladak okus. Napravljjanje špirta in žganja sloni na pretvarjanju škroba v cukr in cukra v alkohol. Imamo škrobov in trsni cukr.

Guma in smole. Guma se dela vsled sluzenja notranje stanične kože in se včasih izceja iz lubadi in nekterih plodov. Tudi smole se izceja iz drevja; one se v vodi ne tope, pač pa v špirtu.

Tolščobe in vosek. Mnogo rastlin ima v sebi tolščobe, zlasti je imajo veliko plodi in semena oljnih rastlin v sebi. Tudi žitno zrnje, zlasti turščično, ima v sebi tolščobo. So tudi v rastlinah hlapna olja, ki dajejo cvetju in plodu poseben vonj, oziroma okus.

Tolščobe so lažje kakor voda in se z njo sprijemajo, zato se v njej ne tope; tope se pa v milnici, v bencinu, v petroleju itd.

Vosek se včasih pokaže kakor tenka prevleka čez listje in sadje.

Rastlinske kisline. Te kisline se že na okusu spoznajo v nekterih plodih, n. pr. jabolčna kislina, citrinska kislina, vinska kislina; zadnja se v vinu obori kot grampa. V hruškah, trnoljicah, borovnicah je spoznati čreslovo kislino, ki ima pust in zagaten okus. Čreslove kisline je zlasti veliko v lubadi nekterega drevja, v zelodu, v šiškah itd., ter služi za strojenje usnja, za napravljjanje črnih barvil, se rabi pri čiščenju vina in dela vino stanovitno.

Neka rastlinska kislina je tudi mraveljska kislina, ki se nahaja v koprivah. Tudi pri razkrajanju rastlinskih snovi se tvorijo rastlinske kisline, n. pr. v

kislem zelju in v kisli repi ter v zeleni klaji mlečna kislina,

V tolščobah je več ogljika, v kislinah pa več kisika.

Dušičnate rastlinske snovi.

Ta skupina rastlinskih spojin sestoji iz ogljika, kisika, vodika in dušika; dušičnate snovi imenujemo tudi beljakovine ali proteine. Med nje štejemo rastlinski beljakovec, klij in rastlinsko sirnino. Te tri snovi so hranilne snovi za človeka in živali, ker delajo kri. Vrednost hrane ali krme je odvisna od množine teh snovi. One se nahajajo najprej v mladih rastlinah, potem se pa nakopičijo v semenu in v plodu.

Rastlinski beljakovec (tudi albumin zvan) je podoben živalskemu; v vročini se strdi in zakrknje in postane neraztopen. Žito in sočivje ima v sebi veliko beljakovca, zato je posebno redilno.

Rastlinski klij je zlasti v semenskem zrnju in se nahaja med njegovo vnanjo plastjo in med notranjo, ki je iz škroba. Rastlinski klij je izredno redilen, zato je kruh tem slabši, čim več pri mletju žita z otrobi odvezamemo klijave plasti.

Rastlinska sirnina je podobna živalski (v mleku) in je je veliko v sočivju. Sirnina v sočivju se imenuje legumin.

Rastlinske osnove so nekatera rastlinska barvila in strupi. Najvažnejša rastlinska osnova je listno zelenilo, ki daje po vplivu svetlobe in toplote rastlinam zeleno barvo. Druga barvila so v cvetju, v listju pa tudi v lesu. Izmed strupov bodi omenjen solanin v krompirju, nikotin v tobaku itd. Mnogi rastlinski strupi so važna zdravila, n. pr. kinin, ali pa delajo dotične rastline drugače porabne, n. pr. lupulin v hmelju, kafein v kavi itd.

Rudninske rastlinske snovi.

Kadar rastlina ali kak njen del zgori, ostane pepel, ki je iz rudninskih snovi, zato te snovi imenujemo tudi pepelne sestavne snovi rastlin. Če je teh snovi na videz tudi le malo, pa zato za rastlinsko rast niso nič manj važne kakor organske snovi in so pri gnojenju posebno imenitne. Rudninske snovi prihajajo v rastlino iz zemlje; brez njih rastlinsko življenje ni mogoče.

Dočim organske spojine dela le majhno število prvin, je rastlinski pepel sestavljen iz veliko več tozadevnih rudninskih prvin in spojin, in sicer tako, da ima pepel kake vrste rastlin več gotovih rudninskih snovi v sebi kakor drugih vrst.

Pri preiskovanju rastlinskega pepela so kemiki našli v njem naslednje rastlinske snovi. Izmed **rudninskih osnov**: kali, natron, liton, apno, magnezijo, železov okis, manganov okis in bakrov okis.

Izmed **rudninskih kislin**: fosforovo kislino, žveplovo kislino, kremikovo kislino, ogljikovo kislino, solno (klorovodikovo) kislino itd.

Odvseh teh rudninskih snovi smatramo za potrebne za rastlinsko rast: kali, natron, magnezijo, železo, fosforovo kislino, žveplovo kislino, kremikovo kislino in solno kislino.

Te potrebne rudninske snovi se morajo v zemlji nahajati, te rastline iz zemlje izsesavajo in se morajo z gnojenjem nadomeščati.

Tudi v posameznih rastlinskih delih niso rudninske snovi enakomerno porazdeljene. Fosforova kislina n. pr. se poglavitno nahaja v semenu in v koreninah, dočim je v krompirjevem gomolju in v pesi izredno veliko kalija.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 342. Meni se že par let sem vselej pokvari mnogo slanina, ki porumeni in postane črva, vsled česar imam veliko škode. **Kako naj ravnam s slanino, da ne postane čez leto črva?** (F. P. v H.)

Odgovor: Črvi, ki razjedajo Vašo slanino, so ličinke hrošča slaninarja, ki se je v Vaši shrambi zaredil. Shrambo predvsem dobro očedite, da vso slaninarjevo zalego zatrete. Okna je zamrežiti z dovolj gosto mrežo, da slaninar, ki je precej debel in še enkrat tako velik kakor muha, ne more skozi. Slanina naj pride v shrambo dovolj prekajena in posušena, ter jo je na vnani strani dobro s soljo natreti. Tudi priporočajo slanino v shrambi v popir zaviti, ki se z motvozom ali sukancem dobro pritrdi. Enako dobro je neki zavijanje slanine v seno. Najhujši sovražniki slaninarja so netopirji.

Vprašanje 343. Spomladi vsajeni divjaki so v drevesnici bujno rasli, potem se je pa začelo listje sušiti, in slednjič so se posušili poganki in vsa drevesca. Na koreninah izruvanih divjakov sem opazil plesnobo. Prišel sem ob polovico vsajenih divjakov. **Kaj je vzrok, da so se divjaki v drevesnici posušili in kako naj v bodoče z njimi ravnam, da jih ohranim?** (I. R. v Št. L.)

Odgovor: Listje Vaših divjakov je bilo napadeno po glivah, zato so se posušili, in če ni več listja, mora vsa rastlina odmrtni. Korenine mrtvih rastlin začno v zemlji gniti, prime se jih plesen. Plesnoba korenin je torej bržkone posledica temu, ker so divjaki usehnili, in ni bolezen sama zase, ki bi bila vzrok, da so se drevesa posušila. Za bodočnost Vam priporočamo divjake pridno škropiti z modro galico in z apnom, in sicer na isti način, kakor se trte škrope proti peronospori. S škropljenjem je spomladi takoj pričeti, ko divjaki le nekoliko ozelene.

Vprašanje 344. V zidanem svinjaku nameravam narediti nov obokan strop, in ker imam doma dovolj hrasta cera, vprašam, **če lahko vzamem namesto železnih traverz cerove hlode in ali naj vzamem sveže ali suhe in koliko časa bi trpel?** (J. H. v M.)

Odgovor: Seveda se lahko oboka namesto na železne traverze na lesene hlode, vendar tak obok nima posebne trpežnosti, čeprav se vzame najboljši les; in koliko časa bi v obokih trpel, ne moremo presoditi, ker je to odvisno od raznih razmer. Mi Vam ne priporočamo delati v svinjaku oboke na cerove hlode, če jih pa že delate, tedaj vzemite le izredno dobro posušen les, dasi tudi ta ne ostane stonoviten, vsled česar se bo pregibal in bodo oboki trpeli, ne glede na dejstvo, da vzdani cerovi hlodi v svinjaku prav gotovo ne bodo dolgo trpeli.

Vprašanje 345. Pri nas imata dve vasi skupen pašnik, kjer se pase živina obeh vasi. Gospodarski odsek ene vasi je sedaj dovolil nekemu postaviti čebelnjak na tem pašniku, brez vednosti in dovoljenja gospodarskega odseka druge vasi, in je nevarnost, da bodo čebele ropale v sosednjih čebelnjakih. Novi čebelnjak je že pod streho, a županstvo je ustavilo nadaljnje gradnje. **Ali je kak zakon v varstvo čebel in ali moremo doseči odstranitev novega čebelnjaka in po kakšnem potu?** (I. Č. v R.)

Odgovor: Dva gospodarska odseka sploh ne moreta biti. Čez skupen pašnik more gospodariti le gospodarski odsek tiste katastrske občine, kamor pašnik spada. Če leži pašnik

v dveh občinah, potem ima vsaka občina za svoj del svoj gospodarski odsek in se nimata pospodarska odseka mešati v posle drug drugemu. Če je pa pašnik lastnina le določenih gospodarjev, potem sploh občinski gospodarski odseki nimajo ničesar gevoriti, ter lastniki med seboj upravo skupne lastnine uredi. Kakšne so pravne razmere pri Vas, nam ni znano, zato Vam pravega sveta ne moremo dati. Vsekako pa mora za zgradbo novega čebelnjaka dati župan stavbno dovoljenje in mora paprej mejaše zaslišati, ki lahko dajo svoje ugovore na zapisnik. Proti razsodbi župana je dovoljen priziv na deželni odbor. Stavbo čebelnjaka preprečiti iz razloga, da bi čebele potem pri sosedih ropale, ne gre, prvič, ker to ni res, in drugič, ker v to svrhu ne obstoja nikak zakon.

Vprašanje 346. Naš kraj je vinotrzecem prav malo poznan, dasi se prideluje veliko jako dobrega vina, zato bi bili pri nas vinski semnji prav umestni. **Ali bi mogli dobiti vinske semnje in kam se je obrniti za dovoljenje?** (F. S. na B.)

Odgovor: Za dovolitev vinskih semnjev ni treba posebnega dovoljenja, ker se taki semnji tako prirejajo le od slučaja do slučaja. Vaša podružnica kmetijske družbe ali županstvo more kar preprosto prirediti določen dan vinskih semenj, in od prireditelja in od njegovega živahnega delovanja bo odvisno, če bo semenj dovoljno obiskan.

Vprašanje 347. Moja žena je prodala prasiča, ko me ni bilo doma, in sicer veliko prepoceni. Ko je prišel kupec po prasiča, mu ga nisem dal, ker se ni z menoj dogovoril in sem le jaz gospodar, ne pa moja žena, in sedaj mi kupec preti s tožbo. **Ali je veljavna kupčija, ki jo je sklenila moja žena brez mojega dovoljenja?** (J. M. v P.)

Odgovor: Če ste Vi neomejen gospodar v svoji hiši in Vaša žena nima izrecne pravice kaj ukreniti na svojo roko, potem kupčija seveda ni veljavna in Vi niste zavezani kupčije potrditi in v tem slučaju prasiča izročiti. Pač pa ima kupec za kako nastalo škodo pravico držati se Vaše žene, ki je dolžna to škodo povrniti, seveda, če ima kaj svojega premoženja. Bržkone ima Vaša žena v ženitnem pismu kaj izgovorjenega, zato bodite previdni, preden se pričnete pravdati.

Vprašanje 348. Imam parcelo, ki je vpisana za gozd, a jo sedaj rabim za travnik. Tam je občina lansko leto brez mojega dovoljenja delala drva, kar mi je v škodo. **Ali morem sodnim putem postopati proti občini?** (A. R. v S.)

Odgovor: Če nima občina na Vaši parceli služnostne pravice za napravljanje drv, potem seveda morete proti nji sodnijskim putem postopati. Rok za vložitev tožbe zaradi motenja posesti ste že zamudili, zato morate tožiti na priznanje lastninske pravice. Sicer je pa Vaše vprašanje premalo jasno, zato Vam priporočamo, da vprašate za svet kakega pravnika, preden se spustite v kako pravdo.

Vprašanje 349. Zidal bom nov goveji hlev, in ker moram pravočasno vse potrebno pripraviti, dati narediti načrte in dobiti stavbno dovoljenje, vprašam, **kakšna visokost govejega hleva je primerna?** (J. L. v G.)

Odgovor: Goveji hlev budi vsaj 3 m visok, kajti nižji je premalo zračen in poleti tudi prevroč. Bolje je seveda narediti višjega, vendar ni iti čez 4 m, ker pri previsokem hlevu, če naj se v njem vse pravilno uredi in naj ne bo pozimi premrzlo, stavbni stroški nerazumno visoko narasejo.

Vprašanje 350. Od posestva, ki je bilo prodano na javni dražbi, sem kupil čebelnjak s 40 panji, ki ga prenesem 1 km daleč k svojemu domu. Bojim se, da bodo čebele nazaj uhajale, zato vprašam, **kaj mi je storiti, da se bodo čebele držale novega bivališča?** (I. H. v B.)

Odgovor: Iz Vašega vprašanja je pač razvidno, da pri Vas ni čebelarstvo doma in da niste čebelar. Da bi čebele nazaj uhajale, se Vam ni bati in Vam zato ni ničesar storiti, kajti čebela se ne drži kraja, temveč le svojega panja, kjer je njena matica. Kjer je panj z matice, tamkaj ostane vse ljudstvo iz tistega panja, in četudi čebele hodijo na pašo, se vendarle vedno vračajo v svoj panj.

Vprašanje 351. Kupil sem na semnju kravo in sem šele doma opazil, da ima na vseh 4 sescih bradavice. Ker sem čez 30 km oddaljen od živinozdravnika, prosim sveta, **kako je odpraviti bradavice s seskov?** (I. T. v P.)

Odgovor: Bradavic sta dve vrsti; ene vise na pecljih, druge so s široko ploskvo prirasle na kožo. Bradavice na pecljih se z močno nitjo podvežejo, vsled česar kmalu odmro in odpadejo. Teže je odstraniti bradavice druge vrste, ki se odpravijo le z mazanjem s kako jedko rečjo. Take bradavice se n. pr. mažejo s peklenkim kamenom (ki se dobiva v lekarni le na recept); vsled te maže se gorenja plast bradavice ožge, počrni in se posuši ter jo je odpraskati, potem je ostali del bradavice zopet namazati. To se tolikokrat ponavlja, da bradavice izginejo. Hitrejši in boljši uspeh se doseže s kako močno jedko kislino, n. pr. s solitrovo kislino, ki je pa z njo prav previdno ravnati. Na bradavico se kane z ozirom na njeno velikost eno ali več kapelj solitrove kisline, ki potem precej globoko razjeda bradavico. Tudi to delo je ponavljati kakor pri maži s peklenkim kamnom. Da kislina ne oškoduje poleg ležeče zdrave kože, jo je okoli bradavice namazati s kako mastjo. Biti Vam je pa zelo previdnim s solitrovo kislino, ki je silno jedka, da sami svoje kože in obleke ne poškodujete. Bradavice so bržkone nelezljive, zato je tako kravo zadnjo mlestiti in po molži naj si molzač roke dobro umije, najbolje z 1% kreolinovo ali lizolovo vodo. Tudi spiranje vimena s tako vodo je dobro, kajti bradavice slednjič same izginejo, četudi šele čez dolgo časa, vendar je poglavitna reč, da se prepreči tvorjenje novih bradavic. Vsa priporočena domača sredstva niso veliko vredna, in če kdo meni, da je kako tako sredstvo kdaj pomagalo, se le moti, bradavice so namreč same izginile in bi bile izginile tudi brez take maže, kvečjemu je maža ovirala tvorjenje novih bradavic.

Vprašanje 352. Stekel pes mi je pred nekterimi tedni vgriznil na paši prasiča, in ker nisem vedel, da je pes stekel, se nisem nič zmenil. Čez par tednov se je pokazala pri prasiču steklina. Naznanil sem zadevo orožništvu in konjač je obolelega prasiča pobil in odpeljal. Jaz imam vsled tega občutno škodo, zato vprašam, **če imam pravico od lastnika steklega psa zahtevati povračilo za škodo?** (A. L. v D.)

Odgovor: Lastnik steklega psa je le tedaj zavezan poravnati škodo, ki jo naredi tak pes, če je vedel, da je stekel in ga ni pobil, teče ga je celo pustil, da je okoli tekal. Tega seveda ni domnevati. Škodo poravnati je pa lastnik steklega psa tudi v tem slučaju dolžan, če je bil v njegovi občini razglašen pasji kontumac in ni svojega psa, četudi ni vedel da je stekel, tako zavaroval, da bi ne bil mogel prasiča ogristi. Razen v teh dveh slučajih lastnik psa ni odgovoren za škodo, ker se mora škoda smatrati le za nesrečen slučaj.

Vprašanje 353. Pri nas je prišla nad mačke neka bolezen, da smo prišli skoraj ob vse, in miši so se ogromno razmnožile. Bolezn maček obstoji v tem, da prično hujšati, če še tako zdrave dobimo od drugod, ne narajo jesti, postanejo krmežljave, dobe po glavi garje, bljujejo in v kakih 14 dneh poginejo. Kakšna bolezen je to in kako bi se dalo odpomoči? (J. K. v M.)

Odgovor: Dajte bolno mačko tamošn'emu živinozdravniku, da jo preišče in da dožene bolezen, potem Vam more

dati tudi svet, kako je mačke zdraviti. Bržkone je zašla med Vaše mačke grintavost, ki jo povzroča neka vrsta pršice, ki dolbe v koži. Grintavost je nelezljiva in seveda tudi ozdravljiva. Z zdravljenjem grintavih maček je velika sitnost, ker mačke okoli hodijo in pridejo druga z drugo v dotiko, in če grintavo mačko tudi ozdravite, je vendar domnevati, da kmalu zopet bolezen naleze. Če je naše domnevanje pravo, potem ni drugega srestva, kakor da vse mačke pri Vas pobijete, njih ležišča razkužite in ne dobite prej novih maček, dokler ni grintavost popolnoma odstranjena.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju; saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Št. Vidu nad Ljubljano

je imela v nedeljo, 25. oktobra t. l. svoj XIV. kmetijski sestanek. Udeležba ni bila ravno velika, ker je bilo še par drugih shodov in pa ker se ljudje vse premalo zanimajo za kuretino in sploh za male domače živali. Ljudstvo sploh misli, da so kure nekaj „poboljšek“ za gospodinjstvo, zajčki, golobje itd. pa za otroke in pastirje. To mnenje pa ni utemeljeno in je nastalo zato, ker ljudje z rejo malih živali nimajo posebnih uspehov. Teh pa zopet zato nimajo, ker premalo pomislijo, da le pravo in umno ravnanje s temi živalcami more dati kaj dobička. Saj bi brez dobre strežbe tudi pšenica ne dajala dovoljnega pridelka in krave bi ob slabi strežbi tudi slabo molzle!

Malim živalim pa niti ne čemo, niti ne znamo streči. Zato pa nam tudi ne more njihova reja donášati izdatnih dobičkov.

V dobrem gospodarstvu se pa mora ceniti vsak — tudi majhen — dohodek. Zato se je pa treba naučiti umne reje, ki bo potem dajala primeroma lepih uspehov.

Tako in enako je razlagal znani veččak g. Lehmann to kmetijsko panogo v prav poljudnem, nad eno uro trajajočem govoru. Navzoči so z velikim zanimanjem poslušali njegova izvajanja, in reči se sme, da je med njimi marsikter neveren Tomaž postal — veren. — Prihodnji kmetijski sestanek bo ob občnem zboru kmetijske podružnice v začetku decembra.

Kmetijske novice.

Kletarski tečaji. — Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami še na jako nizki stopnji ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, če hočejo pridelovati dobro, okusno in stanovitno vino in če hočejo vino izvažati ter s pridelki drugih dežel uspešno tekmovati. — Kaj pomsa najboljše grozdje iz najlepšega vinograda, če gospodar ne zna iz njega pripraviti fine, žlahtne in stanovitne vinske kapljice? Istotako je znanje umnega kletarstva neobhodno potrebno za vinske trgovce in za gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina najslabše naredijo, če z njim ne ravnajo pravilno. Da se interesentom dá prilika izobraziti se teoretično in praktično v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več tridnevnih kletarskih tečajev in poleg tega enodnevne tečaj izključno za gostilničarje, nevinogradnike. Pri teh tečajih bo razlagal tudi novi vinski zakon, katerega znanje je vsakemu

potrebno. Kdor se misli ktereга teh tečajev udeležiti, se mora pismenim potom ali ustno takoj zglašiti pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, se priporoča, da dotičniki prošnje kar najprej mogoče odpošljejo. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo pravočasno, in sicer vsaj en teden pred pričetkom tečaja, pismenim potom obveščen.

Zahvala in priznanje. — Po naročilu c. kr. kmetijskega ministrstva je naša družba pričela s proizvodnami o razmerju poljskih pridelkov, ki se pridelujejo na Kranjskem. Doslej so proizvodbe zvršene v 12 sodnih okrajih, in sicer v vseh okrajih predplaninskega okoliša, izvzemši Metliko. Za nabiranje podatkov, ki so služili za podlago posameznim ter skupnim pregledom o razmerju poljskih rastlin, je kmetijska družba naprosila za vsak sodni okraj enega zaupnika. Vse delo, z izkazi zaupnikov vred, je družba predložila c. kr. kmetijskemu ministrstvu, in to ministrstvo je družbo pooblastilo, da zaupnikom izreče zahvalo in popolno priznanje c. kr. kmetijskega ministrstva za njih nesebično in stvarno sodelovanje pri teh proizvodbah. Družbeni zaupniki so bili tile gospodje: Ivan Barteleme, župnik v Spodnjem Logu (je zvršil proizvodbe za sodni okraj Kočevje); Ivan Blaganje, nadučitelj na Vačah (Kostanjevica); Štipko Jelenec, nadučitelj na Dvoru (Žužemberk); Makso Pavlin, c. kr. višji okrajni živinozdravnik v Črnomlju (Črnomelj); Anton Planinec, posestnik v Boštanju (Radeče); Frančišek Potokar, nadučitelj v Št. Lovrencu (Trebnje); Viljem Rohrman, vodja deželne kmetijske šole na Grmu (Novo mesto); Ivan Rus, posestnik na Žagi (Ribnica); Karol Stoviček, oskrbnik na Turnu (Krško); Frančišek Štefančič, nadučitelj v Vel. Lašičah (Vel. Lašice); Edvard Vencelj, c. kr. davčni kontrolor v Mokronogu (Mokronog); Ivan Vidergar, župnik v Št. Vidu pri Zatični (Višnja gora).

Družbene vesti.

„P. n. gg. družbene ude uljudno opozarjamo, da se nabiralne pole za udnino za leto 1909. dopošljejo gg. načelnikom podružnic ta mesec, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Nektere ude prosimo, za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj laže urediti zadeve udov kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

Poziv podružnicam c. kr. kmetijske družbe kranjske. Kmalu bodo spravljene vse poljščine in kmetško delo se skrči in kmetovalci bodo imeli zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj pride čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter narede v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivamo podružnice, naj dobro porabijo jesenski in zimski čas ter naj pridno delujejo v prid kmetijstvu. Načelnštva podružnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

* **Umetna gnojila za gnojenje travnikov jeseni,** in sicer Tomasovo žlindro in kalijevo sol, oziroma namesto zadnje kajnit, naj gg. družbeni udje izvolijo pravočasno naročati, da bomo mogli naročitve točno zvrševati, kajti jeseni je na železnicah silen naval in ni vselej mogoče blaga pravočasno dobiti.

* **Opozarjamo na razpis daril za stare, zveste kmetijske posle,** ki je objavljen v tej številki med uradnimi vestmi, ter prosimo gg. bralce našega lista, naj

posle, ki imajo pravico do daril, nanj opozore, oziroma jim pomagajo sestaviti prošnje.

* **Močna krmila,** in sicer lanene in sezamove tropine, bo imela družba odslej vedno v zalogi ter oddaja lanene po 19 K, sezamove pa po 18 K 100 kg z vrečami vred. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Odjemalcem Tomasove žlindre javljamo, da ima družba sedaj za nadrobno razprodajo le nekaj vagonov 19 % Tomasove žlindre v Ljubljani na razpolago. 100 kg te žlindre stane K 7.40 v Ljubljani. —

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Spodnji Šiški, ki bo v nedeljo, dne 22. novembra 1908, ob dveh popoldne v Čitalnici.

S P O R E D :

1. Odobrenje računa za leto 1908.
2. Plačevanje udnine in vpisovanje novih udov.
3. Volitev podružničnega odbora.

Kmetijska podružnica v Spodnji Šiški,
dne 10. novembra 1908.

V. Maurer, načelnik.

R a z g l a s

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. januarja 1909.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogleđovanja živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem in naj ji priloži:

- 1.) krstni list,
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,
- 5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju.

Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih troških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 10 K podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
 - 7.) potrdilo, da je bil že 2 leti za kovaškega pomočnika.
- Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se do 10. decembra 1908 pošljejo vodstvu podkovske šole v Ljubljani

Šola bo trajala do konca junija 1909.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez preskušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za živež in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolskem poslopju.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom a podkovski šoli na Poljanski cesti št. 63.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev pa tudi premalo izurjenih živinskih in mesovnih oglednikov, zato naj bi skrbela županstva, da dobo vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in mesovnega oglednika.

Frančišek Povše,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Živinozdravnik Adolf Ribnikar,
vodja podkovske šole.

Razglas.

Na tukajšnji podkovski šoli se bodo skušnje vršile dne 30. in 31. decembra t. l., in sicer 30. skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 31. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva ter ogledovanja klavne živine in mesa.

Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj vložijo prošnje pri podpisnem vodstvu do **10. decembra**. Priložiti ji je 1) učno spravevalo v dokaz, da se je preselil izučil podkovstva pri kakem kovaškem mojstru, 2) potrdilo, da je bil prošnik najmanj 3 leta pri kakem kovaškem mojstru kovaški pomočnik. Oni ki delajo izpit z nezadostnim uspehom, ga morejo ponoviti samo enkrat, in sicer najhitreje čez eno leto. Kdor pa prvič ali drugič pri skušnji pade, lahko vstopi v podkovsko šolo, da si more pridobiti za kovača potrebno znanje.

V Ljubljani, dne 3. novembra 1908.

Vodstvo podkovske šole c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Razpis daril

iz cesarja Franca Jožefa I. zaklada za stare in zveste kmetijske posle.

Iz tega zaklada, ki je bil ustanovljen l. 1898. v proslavo vladarjeve petdesetletnice, se letos odda deset daril po 20 kron.

Ta darila se razdele meseca decembra takim kmetijskim poslom s Kranjskega, ki še sedaj služijo in se izkažejo, da so pravne vedenja in da služijo mnogo (najmanj 30) let neprenehoma pri enimisti hiši, ki se peča s kmetijstvom, pa doslej še niso bili obdarovani.

Prošnje je vložiti

do 20. novembra t. l.

pri podpisnem odboru.

Vsaka prošnja (ki je ni treba kolekovati) mora biti potrjena od domačega gospoda župnika in od županstva;

Podpisani odbor prav prijazno prosi vse one, ki so jim taki posli znani, naj jih opozore na ta razglas ter jim pomagajo sestaviti prošnjo ali pa naj jo naredi namesto njih.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. oktobra 1908.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe.

(Konec).

Družbeni ud baron Apfaltrern je opozarjal, da je Graška vzajemna zavarovalnica proti požaru uredila poseben oddelek za zavarovanje proti toči, ki začne delovati prihodnje leto. Vsakdo ve, kolikoga pomena bi bilo tako zavarovanje za našega kmetovalca, zato naj bi kmetijska družba svoje ude potom »Kmetovalca« v tej zadevi primerno poučila. Vinarski komisar Gombač je raztolmačil nasvet barona Apfaltrerna tudi v slovenskem jeziku ter pripomnil, da bi zavarovanje proti toči bilo velikega pomena zlasti tudi za naše vinorodne kraje. Nasvet barona Apfaltrerna je bil potem soglasno sprejet.

Družbeni predsednik Oton pl. Detela je naznanil, da sta skrutinatorja gg. stotnik Kump in župnik Piber končala svoje delo, ter je proglasil izid volitev. Oddanih je bilo 188 glasov ter so bili

pri nadomestnih volitvah izvoljeni v glavni odbor gg.: stavbeni svetnik Frančišek Pavlin s 178 glasovi, veterinarski nadzornik Alojzij Pavlin s 170 glasovi, graščak in deželnega glavarja namestnik Leopold baron Liechtenberg s 131 glasovi ter posestnik in župan Frančišek Slanc v Litiji s 127 glasovi. Dosedanji odbornik graščak in deželni odbornik Anton grof Barbo je dobil le 119 glasov in torej ni več izvoljen.

Posestnik in župan Slanc je rekel, da nihče ni mislil, da bo danes prišlo do takega izida volitve; zahvalil se je za izkazano mu zaupanje, vendar pa je hvaležno odklonil izvolitev. Predsednik pl. Detela je nasvetoval, naj bi vsled te izjave izvolitev enega odbornika ostala in suspenso, dočim je zastopnik mokronoške podružnice posestnik Zupančič priporočal, naj se namesto g. Slanca z vzklikom zopet izvoli grof Barbo za odbornika. Vinarski nadzornik Gombač je izjavil, da je volitev tudi glavni odbor zelo presenetila; izvršila da bi se bila drugače, če bi se bilo prej vedelo, kaj nameravajo nekteri. Kdor pozna naše politične kmetijske razmere, tisti ve, da današnja volitev pomenja za kmetijsko družbo gotovo krizo. Glede novega predsednika smo pač vsi edini, glede novega podpredsednika g. Kneza pa mora govornik omeniti, da ga sicer visoko spoštuje, da je delaven in koncilijanten mož, ali kako bo kot veliki trgovec zastopal kmetijske koristi, to je drugo vprašanje. Komisar Gombač je obžaloval, da ni bil izvoljen tudi grof Barbo, ter je končno predlagal, naj se to odborniško mesto pusti prazno. Družbeni ravnatelj Pirc je omenil, da praznuje letos petindvajsetletnico svojega delovanja v kmetijski družbi in da je v korist družbi vselej zagovarjal složno delovanje. V političnem oziru živimo na žarečih tleh, zato naj se nikar ne vliva olje v žrjavico. Popravimo današnje volitev. Zastopnik deželnega odbora je bil vedno v odboru in tako naj ostane tudi v prihodnje. Družbeni ravnatelj je rotli zborovalce, naj soglasno izvolijo v odbor grofa Barba. Župan Stanonik iz Horjula je obžaloval, da se je zahrbtno agitiralo. Komercialni svetnik Povše je poudarjal, da je obstoj kmetijske družbe osiguran le tedaj, če se ogibljemo politike. Družba potrebuje deželnega odbora in priznati se mora, da je grof Barbo kot odbornik in kot agrarec vselej storil svojo dolžnost.

Ker ni bilo mogoče doseči sporazumljenja, je predsednik pl. Detela izjavil, da se volitev odloži do izrednega občnega zbora, ki naj se vrši še letošnjo jesen.

Baron Apfaltrern je opozarjal na letošnjo izredno sušo, ki utegne popolnoma uničiti ne le letošnjo krmo za živino, ampak tudi druge poljske pridelke, ter je obžaloval, da se o tem perečem vprašanju ni nič razpravljalo na občnem zboru kmetijske družbe. Končno je izrazil željo, naj bi družba predložila kmetijskemu ministritvu posebno spomenico.

Komercialni svetnik Povše je nato pojasnil, da so v državnem zboru naši poslanci v tem oziru že storili svojo dolžnost ter so vložili nujen predlog, naj vlada priškoči obupanim kmetovalcem v pomoč. Kmetijsko ministritvo je vsled tega telegrafičnim putem sklicalo anketo, sestavljeno iz zastopnikov raznih gospodarskih korporacij. Kranjsko je zastopal govornik, ki je v anketi podal jasno sliko o nevarnosti, ki preti živinoreji na Kranjskem. Prva košnja niti v plodovitejših krajih naše dežele ni dosegla normalne srednje košnje; v notranjskih okrajih pa je bila prva košnja zelo revna, istotako po Dolenjskem, posebno v okrajih, ki so kraške narave; hribski travniki so dali komaj tretjino sena. Vsled suše je uničena tudi detelja, ki je sicer mnogo zalegla pri zelenem krmljenju. Gospodarji hite zaradi pomanjkanja krme prodajati živino po slepih cenah. Da se odpomore nevarnosti, ki preti naši živinoreji, je komercialni svetnik Povše predlagal, naj kmetijsko ministritvo brez odloga nakupi krme posebno v deželah, ki so imele letos dobro krmsko letino, ter jo prepusti našim živinorejcem po primerno znižanih cenah. Tudi se mora vlada sprijazniti s tem, da bo plačilo za seno terjala šele čez leto, ker naši ljudje nimajo sredstev za takojšnje plačilo. V nadaljnjem svojem poročilu je govornik zborovalcem priporočal, naj se vzdrži sedanje stanje živine, ker čez dve leti se bo cena živini zelo dvignila. Povedal je tudi, da so državni gozdarski uradi dobili navodila, naj kmetom puste prosto pašo.

Pojasnilo g. komercialnega svetnika Povšeta je občni zbor sprejel z burno pohvalo. Predsednik Oton pl. Detela je govornika v imenu zborovalcev zahvalil, rekoč, da je poslanec Povše to, kar je želel baron Apfaltrern, že zvršil. Akcija v prid našim živinorejcem je v najboljših rokah. (Burni živio-klici.)

Vinarski komisar Gombač je pred zaključkom zborovanja izjavil, da ni imel namena žaliti gospoda podpredsednika Kneza, da ga spoštuje kot delavnega in koncilijantnega moža in da je tudi sam zanj glasoval. Če je pa gospod podpredsednik razžaljen, pa govornik rad prekliče svoje besede.

Ker je bil dnevni red stve izčrpljen, je predsednik g. Oton pl. Detela zaključil ob eni popoldne občni zbor.